

УДК 343.17

I. Roshchina

COMPLIANCE OF THE CRIMINAL LEGISLATION OF UKRAINE WITH ARTICLE 13 OF THE EUROPEAN CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS

I.O. Рощина

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права та процесу
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»
м. Київ*

ВІДПОВІДНІСТЬ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ СТАТТІ 13 ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД

Постановка проблеми. Успішна імплементація норм Європейської конвенції в кримінальне законодавство України є запорукою захисту прав і свобод громадян країни. Повною мірою це відноситься і до ст. 13 (Право на ефективний засіб правового захисту) Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі Європейська конвенція). Ця проблема залишається досить дискусійною до теперішнього часу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему фіктивності імплементації вимог ст. 13 Європейської конвенції в кримінальне законодавство України досліджували такі вчені, як: В.І. Манукян, М.М. Марченко, О.В. Соловійов, О.Я. Трагнюк, Л.М. Ентін тощо.

Мета статті полягає у визначенні найбільш ефективних шляхів імплементації положень ст. 13 Європейської конвенції в кримінальне законодавство України.

Основні результати дослідження. Стаття 13 (Право на ефективний засіб правового захисту) Європейської конвенції вказує, що кожен, чий права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб правового захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження [1, с. 218].

При аналізі цієї статті видно, що вона має змішаний матеріально — процесуальний характер, що сприяє на практиці Європейського суду не однозначно її трактувати. Досить довгий час було не ясно, є право на ефективний спосіб правового захисту прав людини самостійним або має бути «прив'язано» до

конкретної матеріальної норми права Європейської конвенції. Крім того, на розуміння цієї норми впливають також національні «засоби захисту» права в країнах Ради Європи, які створюються на різних підставах, традиціях і постійно розвиваються [2, с. 221].

Так, Європейський суд, розглядаючи справу «Сагаєв і інші проти Росії» вказав, що кожен, чий права та свободи, визнані в цій Конвенції, порушуються, має право на ефективний засіб правового захисту у відповідному національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої обов'язки офіційно [3].

Необхідно також уточнити, що положення ст. 13 Європейської конвенції теоретично дають кожній людині право на ефективний засіб правового захисту прав людини, однак не тільки не встановлюють конкретного переліку цих засобів, але й не дають поняття ефективного засобу правового захисту прав людини. Можливо, така розробка цієї статті Європейської конвенції була зумовлена тим, що дійсно не реально для всіх країн Європи знайти і врахувати єдиний ефективний спосіб правового захисту прав людини. На нашу думку, тут має певне значення і прецедентне право, яке систематично дає нові тлумачення того чи іншого порушення прав людини.

Отже, Європейська конвенція, гарантуючи право на ефективний засіб правового захисту, не зводить його до гарантії судового захисту, що істотно розширює сферу дії даного права в порівнянні з аналогічними стандартами ряду інших міжнародних договорів у сфері захисту прав людини.

Поняття засобів правового захисту в контексті Європейської конвенції слід розглядати в широкому розумінні, включаючи також використання процесуальних і доказових можливостей для захисту інтересів у ході судового або іншого розгляду, в тому числі і необхідність посилається на норми Європейської конвенції в національних органах у тих державах, в яких її норми є частиною національного права.

До права на ефективний засіб правового захисту слід також віднести ст. 53 Європейської конвенції згідно з якою ніщо в цій Конвенції не може тлумачитись як таке, що обмежує чи уневажнює будь — які права людини та основоположні свободи, які можуть бути визнані на підставі законів будь — якої Високої Договірної Сторони чи будь-якою іншою угодою, стороною якої вона є. О. Трагнюк також вважає, що мета цієї статті — забезпечення того, що більші гарантії прав людини, які існують у національному праві, підтверджуються та зберігаються і не послаблюються з посиланням на те, що відповідні положення менш ефективно захищені Європейською конвенцією. Дана стаття, таким чином, демонструє, що Договірні Сторони не намагаються замінити національні гарантії і забезпечити захист прав індивіда лише засобами Європейської конвенції. Проявом субсидіарності у контрольному механізмі Європейської конвенції є також вимога про вичерпання усіх національних способів захисту прав людини (п. 1 ст. 35). З точки зору міжнародного права, саме на державу, в першу чергу, покладається обов'язок дотримання норм з прав людини. Тому й потрібно вимагати усунення зазначених порушень, насамперед, від держави. У тому разі, коли остання з будь — яких причин нездатна це зробити, можливе втручання міжнародних органів, що мають відповідні повноваження [4, с. 25—26].

З огляду на те, що ефективний правовий захист прав людини є важливою умовою правильної реалізації на практиці як норм Європейської конвенції, так і норм національного права, то закріпити тільки в законі ці права, явно недостатньо. Необхідно виробити національні ефективні засоби правового захисту прав людини, за допомогою яких останні можуть бути захищені на будь — якому рівні, в тому числі на міжнародному.

У зв'язку з відсутністю переліку конкретних засобів правового захисту прав людини як на національному, так і на міжнародному рівнях, Європейський суд у своїх рішеннях дає вельми розширювальне тлумачення ст. 13 Європейської конвенції, вказуючи, що практично будь — які дії, якщо вони порушують положення Європейської конвенції, повинна в обов'язковому порядку бути предметом судового розгляду. Відсутність у національному законодавстві положень, які встановлюють обов'язковість судового контролю у зв'язку з порушенням прав і свобод, гарантованих Європейською конвенцією, з точки зору Європейського суду, також повинна розглядатися як порушення її вимог.

Кількість рішень, винесених Європейським судом за заявами громадян України про порушення їхніх прав національними судами, в яких, разом з іншими статтями Європейської конвенції, застосовувалася ст. 13 цієї Конвенції, становить найбільшу кількість. Так, тільки на сайті Міністерства юстиції України, кількість рішень Європейського суду, в яких також є посилання і на ст. 13 Європейської конвенції, становить понад 90. А якщо ще врахувати, що до окремих справ Європейським судом було долучено велику кількість заяв (наприклад, у справі «Хворостяний та інші проти України» об'єднано 249 заяв), то кількість рішень, за якими застосовувалася ст. 13 Європейської конвенції становить кілька сотень. Все це свідчить як і про відсутність в Україні ефективних засобів правового захисту прав людини, так і не достатній рівень застосування наявних цих засобів на практиці. Тому виникла потреба розглянути не тільки вимоги Європейського суду із цієї проблеми, але і встановити причини відсутності ефективних засобів правового захисту прав людини в Україні і не застосування наявних засобів на практиці.

Наша держава випереджає країни — членів Ради Європи за кількістю справ за ст. 13 і ст. 3 Європейської конвенції [5, с. 11].

Характерним прикладом відсутності в Україні ефективного засобу правового захисту є справа «Баріло проти України». Стислий виклад рішення Європейського суду по цій справі. 3.02.2006 р. Сакська міжрайонна прокуратура Автономної Республіки Крим порушила щодо заявниці кримінальну справу.

6.02.2006 р. заявницю було затримано та поміщено до ІТТ Сакського МРВ ГУ МВС Автономної Республіки Крим. Того ж дня її було направлено до Сакської центральної районної лікарні з метою з'ясування можливості тримання її під вартою з огляду на стан її здоров'я, оскільки заявниця страждала на діабет та інші хронічні захворювання. За результатами огляду заявниці було призначено 4 ін'єкції інсуліну на день.

У період між 6 та 11 грудня 2006 р. працівники ІТТ викликали для заявниці швидку допомогу по 2—3 рази на день аби її лікарі робили заявниці призначені ін'єкції.

Рішенням Сакського міськрайонного суду Автономної Республіки Крим від 9.02.2006 р., незважаючи на клопотання заявниці та її захисника щодо її звільнення з огляду на стан здоров'я, строк тримання заявниці під вартою було продовжено на 10 днів з метою отримання додаткової інформації для ухвалення рішення про подальше тримання її під вартою.

Відповідно до тверджень заявниці у період з 6 до 16 лютого 2006 р. їй не було забезпечено належних умов тримання під вартою (камери були переповнені та в них не було необхідних меблів, постільної білизни, було погане освітлення), належної медичної допомоги та спеціальної дієти, яка була необхідна їй у зв'язку з її хворобою. Крім того, з 12 по 16 лютого 2006 р. вона була змушена вводити інсулін собі самостійно, оскільки медичний працівник ІТТ перебував у відпустці, а швидка допомога відмовлялася приїжджати до ІТТ.

16.02.2006 р. міжрайонна прокуратура зобов'язала звільнити заявницю, зазначивши, зокрема, про її тяжке захворювання, та те, що в неї була третя група інвалідності, у зв'язку з чим їй необхідно було спеціальне лікування, дієта і постійний медичний нагляд, чого неможливо було забезпечити у ІТТ. Після звільнення заявницю було госпіталізовано до Євпаторійської міської лікарні, де їй було діагностовано цукровий діабет важкого протікання. Кримінальну справу щодо заявниці було зупинено у зв'язку з її тяжкою хворобою.

Заявниця, її мати та захисник неодноразово скаржилися до різних державних органів на ненадання медичної допомоги. Так, 14.06.2006 р. захисник заявниці подав скаргу до міжрайонної прокуратури, яка відмовила у порушенні кримінальної справи з огляду на відсутність складу злочину, зазначивши, що заявниця отримувала медичну допомогу та звільнена вона була у задовільному стані.

Після цього прокуратура Автономної Республіки Крим та Генеральна прокуратура України неодноразово скасовували постанови міжрайонної прокуратури про відмову в порушенні кримінальної справи та направляли справу на додаткову перевірку. Двічі в ході додаткової перевірки було проведено судово-медичні експертизи стану здоров'я заявниці. Востаннє відповідна постанова була винесена 12.12.2008 р.

3.10.2006 р., після поновлення кримінальної справи, міськрайонний суд визнав заявницю винною у вчиненні інкримінованого їй злочину та призначив їй покарання у вигляді позбавлення свободи умовно строком на 3 роки, з іспитовим строком в один рік. Цей вирок був залишений без змін апеляційним судом Автономної Республіки Крим та Верховним Судом України.

До Європейського суду заявниця скаржилася за ст. 13 Європейської конвенції — на те, що всі її скарги, скарги її родичів та друзів до національних органів на неналежні умови тримання під вартою та відсутність належної медичної допомоги були безрезультатними.

Європейським судом, з урахуванням відсутності в національному законодавстві України ефективного та доступного засобу юридичного захисту щодо скарг заявниці на умови тримання її під вартою та відсутність належної медичної допомоги, було встановлено в цієї справі порушення ст. 3, п. 1 ст. 5 та ст. 13 Європейської конвенції [6].

Цю точку зору Європейський суд підтвердив і під час розгляду справ «Кононов та інші проти України», «Цибулько та інші проти України», «Писарський та інші проти України».

Аналіз вищевикладених справ, розглянутих Європейським судом, показує, що незважаючи на досить велику кількість застосування ст. 13 спільно з іншими — матеріальними статтями Європейської конвенції, її роль була підлеглою (субсидіарною). Аналогічного висновку дійшов і В. Манукян, аналізуючи рішення Європейського суду [2, с. 223]. Отже, ст. 13 Європейської конвенції застосовується спільно з іншими статтями цієї Конвенції. Згідно нашого дослідження найбільш частіше ст. 13 Європейської конвенції застосовувалася спільно з п. 1 ст. 6 та ст. 1 Першого Протоколу до Європейської конвенції. Підтвердженням цього є рішення Європейського суду, які винесені в останні роки. Особливо характерними в цьому відношенні слід відзначити справи: «Макара та других проти України», «Нечипоренко та других проти України», «Андріанова та других проти України».

Наприклад, у справі «Роженко та інші проти України» Європейський суд вказав, що враховуючи усталену практику розгляду справ щодо невиконання національних рішень та у зв'язку з відсутністю ефективного національного засобу юридичного захисту щодо такого невиконання в цих справах є порушення п. 1 ст. 6, ст. 13 Європейської конвенції та ст. 1 Першого протоколу до Європейської конвенції [7].

У різні дати Уряд України за багатьма заявами громадян направляв до Європейського суду односторонні декларації та пропозиції з метою вирішення скарг заявників на тривале невиконання національних рішень. Європейський суд розглянув ці декларації і пропозиції та відхилив, так як вони явно не соответствовали вимогам Європейської конвенції. Щодо деяких заяв Уряд України висловив зауваження, які також були відхилені Європейським судом.

Характерною ознакою ст. 13 Європейської конвенції є те, що порушення прав людини, зазначених у цій статті може бути не тільки судом, але й органом законодавчої і виконавчої влади. Тому, для направлення заяви до Європейського суду не обов'язково проходження всіх трьох судових інстанцій, а головне, щоб орган, який би розглядав заяву, мав право виносити зобов'язуюче рішення.

Прикладом у цьому відношенні може бути рішення Європейського суду в справі «Афанасьєв проти України». Заявник стверджував, що: в районному відділі міліції йому наділи наручники і міліціонери вимагали, щоб він зізнався у злочині. Коли він відмовився, його декілька разів сильно побили. Кожного разу після побиття йому казали, що якщо він не зізнається, його битимуть і далі. Коли його били останній раз, один з міліціонерів вдарив заявника в ліве вухо, наслідком чого стали пухлина і часткова глухота. Після побиття працівники міліції попередили заявника, щоб він «все обдумав» протягом ночі, а в іншому випадку його битимуть знову наступного дня.

Європейський суд, розглянувши цю справу вказав, що:

1) за скаргою заявника, державні органи провели поверхове розслідування і лише допитали можливих порушників. Вони прийняли заперечення працівників міліції за чисту монету та відмовили у порушенні кримінальної

справи щодо них попри свідчення заявника та незаперечні тілесні ушкодження в нього. Кримінальне розслідування скарги заявника почалося лише через більш ніж рік після подій;

2) ці недоліки самі собою дають достатні підстави для висновку, що органи влади не виконали своїх зобов'язань за ст. 13 Європейської конвенції, а тому було порушення ст. 3 та ст. 13 Європейської конвенції [8].

Змішаний матеріально – процесуальний характер ст. 13 Європейської конвенції, а також, що не однозначне, розширене тлумачення Європейським судом, сприяє досить різноманітному її розумінню, як практичними працівниками, так і вченими. Характерно, що перераховуючи або аналізуючи деякі складові елементи ефективності способу правового захисту прав людини, автори не дають самого поняття ефективного способу правового захисту прав людини.

Д. Гом'єн, аналізуючи рішення Європейського суду, де була застосована ст. 13 Європейської конвенції, виділяє наступні складові елементи ефективного способу правового захисту прав людини:

1. Поняття «ефективний засіб правового захисту» включає в себе, окрім виплати компенсації у тих випадках, коли це є необхідним, також детальне й ефективне розслідування, яке повинне відтворити справжній стан речей а також покарати осіб, які понесуть за це відповідальність; засіб включає в себе також ефективну можливість оскарження процедури провадження розслідування.

2. Захист, який пропонується в ст. 13 Європейської конвенції, має поширюватись на всі випадки обґрунтованих заяв про порушення прав і свобод, які гарантуються цією Конвенцією [9].

В. Манукян вважає, що основне призначення ст. 13 Європейської конвенції полягає в тому, що вона є сполучною ланкою між Європейською конвенцією та національним законодавством. Спільно зі ст. 35 Європейської конвенції вона означає, що в національному законодавстві повинні бути ефективні засоби юридичного захисту і заявники повинні використовувати ці засоби перед тим, як звернутися до Страсбурга [2, с. 222].

Незважаючи на субсидіарний характер ст. 13 Європейської конвенції, вона є дуже важливою для ефективною реалізації положень Європейської конвенції. У кінцевому рахунку, саме система національних засобів правового захисту покликана забезпечити дотримання прав і свобод, гарантованих у цьому документі. Чим ефективніше ці національні засоби, тим менше не обходимо звернення до Страсбурга [2, с. 227].

Для реалізації на практиці ефективного способу правового захисту прав людини, як того вимагає ст. 13 Європейської конвенції, велике значення має ст. 2 Протоколу № 7 до Європейської конвенції (Право на оскарження у кримінальних справах) яка регламентує, що:

1. Кожен, кого суд визнав винним у вчиненні кримінального правопорушення, має право на перегляд судом вищої інстанції факту визнання його винним або винесеного йому вироку. Здійснення цього права, включаючи підстави, на яких воно може бути здійснене, регулюється законом.

2. Із цього права можуть робитися винятки для незначних правопорушень, як це передбачено законом, або в разі коли відповідну особу судив у першій інстанції найвищий суд, або коли її було визнано винною і засуджено після оскарження виправдального вироку [10].

Ця стаття більш чітко сформулювала підстави оскарження у кримінальних справах, в тому числі, коли людину було визнано винною і засуджено після оскарження виправдального вироку.

У законодавстві України є норми, які в тій чи іншій мірі надають право людині на ефективний спосіб правового захисту. Так, ст. 55 (Права і свободи людини і громадянина захищаються судом) Конституції України вказує, що:

Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Кожному гарантується право звернутись із конституційною скаргою до Конституційного Суду України з підстав, установлених цією Конституцією, та у порядку, визначеному законом.

Кожен має право після використання всіх національних засобів юридичного захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Кожен має право будь — якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань [11, с. 14].

Теоретично ст. 55 Конституції України представляє досить повне право на ефективний спосіб правового захисту прав людини. Однак, як показує практика, ці положення Конституції України на практиці реально, майже не застосовуються.

У розвиток ст. 55 Конституції України на право ефективного захисту прав людини у КПК України є ряд статей. Так, у ст. 305 КПК України викладені правові наслідки подання скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора під час досудового розслідування.

Стаття 307 КПК України визначила назву і перелік конкретних рішень слідчого судді за результатами розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора під час досудового розслідування. Для більш повного і об'єктивного здійснення права на ефективний спосіб правового захисту прав людини законодавцем у ст. 309 КПК України зроблено спробу конкретизувати ухвали слідчого судді, які підлягають оскарженню під час досудового розслідування. Оскарження ухвал слідчого судді, згідно ст. 310 КПК України, здійснюється в апеляційному порядку. Тоді як практичне застосування цих норм поліцією, прокуратурою і судом залишається виключно слабким [12, с. 173]. Тією чи іншою мірою дана проблема порушується і в зарубіжному законодавстві та юридичній літературі [13, 14, 15, 16].

Висновок. Виходячи з аналізу вищевикладених статей законодавства України, що мають відношення до права на ефективний спосіб правового захи-

сту, а також ряду рішень Європейського суду щодо заяв громадян України, можна зробити висновок:

1. Уряд України не тільки не вживає жодних реальних заходів для створення ефективного способу правового захисту прав людини у національному праві, але й явно не достатньо застосовує на практиці вже наявні такого роду можливості.

2. Відсутність у національному законодавстві України положень, які встановлюють обов'язковість судового контролю у зв'язку з можливим порушенням прав і свобод, гарантованих Європейською конвенцією, розглядається Європейським судом як порушення самої Європейської конвенції з усіма наслідками, що випливають звідси юридичними наслідками. Також важливим є й те, що порушення ст. 13 Європейської конвенції як такої, без спільного застосування з іншими статтями Європейської конвенції в практичній діяльності Європейського суду, до теперішнього часу, не було жодного випадку.

Для більш ефективного способу правового захисту прав людини в національному законодавстві необхідно:

1. Посилити санкції ст. ст. 371, 372, 373 374 КК України.

2. Проводити вибори суддів, а не призначати, як це робиться в даний час.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод // Право України, 2010. — № 10. — С. 215 — 233.

2. Манукян В.И. Европейский суд по правам человека : право, прецеденты, комментарии / В.И. Манукян. — К. : «Истина», 2007. — 367 с.

3. Европейский суд. Дело «Сагаев и другие против России». Решение от 8.12.2015 г. [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <https://roseurosud.org/r/st-13/postanovlenie-espch-sagaeva-i-drugie-protiv-rossii>

4. Трагнюк О. Принцип субсидіарності за Європейською конвенцією про захист прав і основних свобод людини 1950 р. / О. Трагнюк // Право України. — 2003. — С. 25—29.

5. Литвин В. Європейська конвенція з прав людини: уроки і перспективи / В. Литвин // Право України, 2010. — № 10. — С. 4—17.

6. Європейський суд. Справа «Баріло проти України». Рішення від 16.05.2013 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/34542>

7. Європейський суд. Справа «Роженко та інші проти України». Рішення 5.06.2013 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_916

8. Європейський суд. Справа «Афанасьєв проти України». Рішення від 5.04.2005 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://umdppl.info/index.php?id=1223361557>

9. Гом'єн Д. Короткий путівник Європейською конвенцією з прав людини / Д. Гом'єн // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://vgsu.arbitr.gov.ua/files/pages/ECHR.htm>

10. Протокол № 7 до Конвенції про захист прав людини та основних свобод [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_804

11. Конституція України. Основний закон України. — К. : Видавець ПАЛИВОДА А.В., 2009. — 48 с.
12. Кримінальний процесуальний кодекс України. — К. : Видавець ПАЛИВОДА А.В., 2012. — 326 с.
13. *Bobbio N.* Sur le positivisme juridique // *Melanges Paul Roubier* 1961. — P. 53–73.
14. *Cappeletti M.* The Judicial Process in Comparative Perspective. — Oxford : Clarendon Press, 1989. — P. 9.
15. *Blackstone W.* Commentaries on the Laws of England. — Vol. 1.
16. *Rawls J.* Kantian Constructivism in Moral Theory : The Dewey Lectures 1980, 77 J. Phil. 515,521 (1980).

REFERENCES

1. Yevropeiska konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovnopolozhnykh svobod // *Pravo Ukrainy*, 2010. — № 10. — S. 215 — 233.
2. *Manukjan V.I.* Evropejskij sud po pravam cheloveka : pravo, precedenty, kommentarii / V.I. Manukjan. — K. : «Istina», 2007. — 367 s.
3. Evropejskij sud. Delo «Sagaev i drugie protiv Rossii». Reshenie ot 8.12.2015 g. [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <https://roseurosud.org/r/st-13/postanovlenie-espch-sagaeva-i-drugie-protiv-rossii>
4. *Trahniuk O.* Pryntsyp subsydiarnosti za Yevropeiskoiu konventsiiieu pro zakhyst prav i osnovnykh svobod liudyny 1950 r. / O. Trahniuk // *Pravo Ukrainy*. — 2003. — S. 25–29.
5. *Lytvyn V.* Yevropeiska konventsiiia z prav liudyny: uroky i perspektyvy / V. Lytvyn // *Pravo Ukrainy*, 2010. — № 10. — S. 4–17.
6. Yevropeyskiy sud. Sprava «Barylo proty Ukrainy». Rishennia vid 16.05.2013 r. [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <http://www.minjust.gov.ua/34542>
7. Yevropeyskiy sud. Sprava «Rozhenko ta inshi proty Ukrainy». Rishennia 5.06.2013 r. [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_916
8. Yevropeyskiy sud. Sprava «Afanasiiev proty Ukrainy». Rishennia vid 5.04.2005 r. [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <http://umdpl.info/index.php?id=1223361557>
9. *Homien D.* Korotky putivnyk Yevropeiskoiu konventsiiieu z prav liudyny / D. Homien // [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <http://vgsu.arbitr.gov.ua/files/pages/ECHR.htm>
10. Protokol № 7 do Konventsii pro zakhyst prav liudyny ta osnovnykh svobod [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_804
11. Konstytutsiia Ukrainy. Osnovnyi zakon Ukrainy. — K. : Vydavets PALYVODA A.V., 2009. — 48 s.
12. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy. — K. : Vydavets PALYVODA A.V., 2012. — 326 s.
13. *Bobbio N.* Sur le positivisme juridique // *Melanges Paul Roubier* 1961. — P. 53–73.
14. *Cappeletti M.* The Judicial Process in Comparative Perspective. — Oxford : Clarendon Press, 1989. — P. 9.
15. *Blackstone W.* Commentaries on the Laws of England. — Vol. 1.
16. *Rawls J.* Kantian Constructivism in Moral Theory : The Dewey Lectures 1980, 77 J. Phil. 515,521 (1980).

Рощина І.О. Відповідність норм кримінального законодавства України ст. 13 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

У статті аналізуються вимоги ст. 13 Європейської конвенції та кримінального законодавства України, що стосуються права громадян на ефективний засіб правового захисту. Автор розглядає наявні в юридичній літературі думки з цієї проблеми, а також робить конкретні пропозиції про поліпшення ефективності впровадження вимог ст. 13 Європейської конвенції в кримінальне законодавство України.

Ключові слова: Стаття 13 Європейської конвенції, кримінальне законодавство України, імплементація.

Рощина И.А. Соответствие норм уголовного законодательства Украины ст. 13 Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод

В статье анализируются требования ст. 13 Европейской конвенции и уголовного законодательства Украины, касающиеся права граждан на эффективный способ правовой защиты. Автор рассматривает имеющиеся в юридической литературе мнения по этой проблеме, а также делает конкретные предложения об улучшении эффективности внедрения требований ст. 13 Европейской конвенции в уголовное законодательство Украины.

Ключевые слова: Статья 13 Европейской конвенции, уголовное законодательство Украины, имплементация.

Roshchina I. Compliance of the Criminal Legislation of Ukraine with Article 13 of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms

The article analyzes the requirements of Article 13 of the European Convention and the criminal legislation of Ukraine concerning the right of citizens to an effective remedy. The author considers opinions on this issue available in the legal literature and also makes concrete proposals on improving the effectiveness of the implementation of the requirements of Article 13 of the European Convention in the criminal legislation of Ukraine.

Keywords: Article 13 of the European Convention; Criminal Legislation of Ukraine; Implementation

Стаття надійшла до редакції: 02.12. 2017.